

dų rankraščių, aprašytų P. Bugailišio, jo užpildyti rankraščių aplankėliai, išrašytos kataloginės kortelės.

1955 m. pavasarį P. Bugailišis ėmėsi didžiausio darbo – tvarkyti gausią ir turtingą Žemaitijos dvarų dokumentų kolekciją. Šiuos dokumentus 1920–1939 m. jis pats su pagalbinkais surinko iš įvairių Žemaitijos dvarų, palivarkų, bažnyčių ir vienuolynų. 1950 m. jo rūpesčiu kolekcija buvo perkelta iš Šiaulių „Aušros“ muziejaus į Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyrių tam, kad čia sulauktų gausensnio tyrinėtojų būrio. Pradžioje šis dokumentų rinkinys buvo pavadintas „Aušros“ muziejaus fondu (žymėtas „A“), o vėliau pavadinimas buvo pakeistas į „Žemaitijos dvarų dokumentų kolekciją“ ir gavo eilės numerį (F37). Šią kolekciją sudaro 1459–1949 m. dokumentai (inventoriai, testamentai, išrašai iš teismų knygų, korespondencija ir kt.), parašyti lenkų, rusėnų, rusų, vokiečių, prancūzų, jidiš ir lietuvių kalbomis. Anot paties P. Bugailišio, jis sutvarkė ir aprašė 10 542 vnt. šio fondo rankraščių (šiuo metu yra 12 334 vnt.) ir išrašė jiems katalogines korteles, taip pat parašė dalies fondo – Kelmės dvaro archyvo apžvalgą. Ilgametė Rankraščių skyriaus darbuotoja Danutė Labanauskienė prisimena, kad P. Bugailišio sveikatai sutrikus, jam, kaip atsakingam ir pareigingam asmeniui, buvo suteikta teisė dalį rankraščių tvarkyti namuose. Didžioji parodos dalis ir buvo skirta P. Bugailišio darbui tvarkant Žemaitijos dvarų dokumentų kolekciją. Eksponuoti keli P. Bugailišio aprašyti XVIII a. dokumentai, taip pat jo paties sutartis su LMA biblioteka dėl šio fondo tvarkymo (1953), aprašytų rankraščių priėmimo aktas (1955), 1955–1958 m. užrašų knygelė, kurioje P. Bugailišis pasižymėjo nuveiktus darbus tvarkant Žemaitijos dvarų dokumentų kolekciją bei asmeninį archyvą, ir kt.

LMAB Rankraščių skyriui 1957 m. P. Bugailišis perdavė dalį savo archyvo, kuris, kartu su vėliau iš giminaičių gauta papildoma medžiaga, sudaro atskirą fondą (F87). P. Bugailišio archyvą sudaro įvairi 1892–1965 m. laikotarpio medžiaga: korespondencija, atsiminimai, asmeniniai, „Aušros“ muziejaus ir kiti dokumentai (iš viso 199 vnt.), kurie atspindi įvairialypę fondo sudarytojo veiklą. 1958 m. P. Bugailišis sutvarkė paties perduotą archyvo dalį – aprašė rankraščius, juos susistemino, išrašė katalogines korteles. Parodoje buvo eksponuoti įvairių laikotarpių asmeniniai P. Bugailišio dokumentai, saugomi šiame fonde: pasai (1910–1915 ir 1920–1943), liudijimas, kad prezidentas Antanas Smetona apdovanojo P. Bugailišį Lietuvos nepriklausomybės medaliu (1928), raštas, patvirtinantis, kad P. Bugailišis išrinktas Vytauto Didžiojo kultūros muziejaus garbės bendradarbiu (1937), tarnybiniai pažymėjimai, P. Bugailišio „Gyvenimo aprašymas“ (1954), darbo knygelė (1948–1952), kurioje įrašyta darbovietė – Lie-

tuvos TSR Knygų rūmai ir skirtingos profesijos: lietuviškoje knygelės dalyje – „istorikas“, o rusiškoje – „juristas“, kiti dokumentai.

Parodoje buvo eksponuotos P. Bugailišio ir jo žmonos O. Gruzdytės-Bugailišienės nuotraukos, daugiausia iš tarpukario, kurių dalis saugoma Gravrogų giminės fonde (F358). Lankytojai galėjo pamatyti dailininko G. Bagdonavičiaus sukurtą P. Bugailišio portreto fotokopiją (1974). Taigi šioje iš Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos rinkinių parengtoje parodoje atsiskleidė ne tik P. Bugailišio darbas Rankraščių skyriuje, bet iš dalies ir jo gyvenimas Šiauliuose bei veikla Vilniuje.

Dirbdamas Rankraščių skyriuje P. Bugailišis panaudojo savo istorines žinias, paleografinius įgūdžius, kalbų mokėjimą. Darbo Lietuvos mokslų akademijos bibliotekoje jis atsakė 1958 m. pabaigoje dėl ligos.

Peliksas Bugailišis paliko ženklų indėlį ne tik renkanti ir apsauganti kultūrinės vertybės, bet ir jas tvarkant bei pateikiant visuomenei. Jo darbus, reikšmingus iki šiol, ir priminė ši paroda. Taigi išsipildė Pauliaus Galaunės laiške P. Bugailišiui išsakytą viltis, kur jis rašė: „Gaila, kad likimas neleido Tamstai ir man muziejinį darbą tęsti iki paskutiniųjų mūsų gyvenimo dienų. Tikėjime, kad mūsų posėlejimai neliks be vaisių“.

Gita Drungilienė

Pagerbtas knygnešių atminimas. Kovo 16 d. Lietuvos medicinos bibliotekoje švietėjišku renginiu paminėta Knygnešio diena. Tai Jurgio Bielinio – knygnešio, sukūrusio lietuviškos spaudos nelegalaus platinimo tinklą, gimimo diena.

Susirinkusiems buvo pristatytas kompaktinis diskas „Paminklai Lietuvos knygnešiams ir daraktoriams“, skirtas mokykloms bei bibliotekoms, kad jaunimas galėtų išsamiau susipažinti ne tik su paminklais knygnešiams ir daraktoriams savo regione, bet ir su jų gyvenimu bei veikla. Šio CD rengėjai – Lietuvos knygnešio draugija. Projekto autoriai – Irena Kubilienė ir Benjaminas Kaluškevičius.

Pristatyme dalyvavo Knygnešio draugijos pirmininkė dr. I. Kubilienė, fotomenininkas Juozas Valiušaitis, programos autorius Domas Žygimantas Kubilius, Knygnešio draugijos ambasadorė Briuselyje Karolina Masiulytė-Paliulienė, solistas Danielius Sadauskas, knygnešių ainiai. Vilniaus mokytojų namų ansamblis „Vermės“ atliko lietuvių liaudies dainas.

Vakaro svečiai galėjo apžiūrėti bibliotekoje veikiančią fotoplatatų ir knygų parodą. Iš 140 fotomenininkų Rimanto Dichavičiaus ir Juozo Valiušaičio sukurtų plakatų eksponuojami 33. Juose pateikiami duomenys apie asmenį, keletas nuotraukų, pristatomas jam skirtas paminklas. Medžiaga parengta pagal knygnešių ainių autentiškus pasakojimus ir kraštotyrininkų bei pačių knygnešių prisiminimus (iš senų leidinių).

Plakatuose pavaizduoti būsimieji valsty-



bės kūrėjai ir į knygnešystės veiklą įsitraukę paprasti kaimo žmonės. Per 40 spaudos draudimo metų kovoti dėl lietuviškos spaudos išėjo apie 2000 knygnešių. Garbinga vieta knygnešių galerijoje tenka lietuviškos spaudos platintojams gydytojams. Jonas Basanavičius – pirmojo lietuviško visuomeninio politinio ir literatūrinio laikraščio „Aušra“ įkūrėjas. Kazys Grinius – draudžiamosios lietuviškos spaudos leidėjas ir platintojas. Vincas Kudirka – „Varpo“ steigėjas. Spaudos platintojai: Antanas Biržiška, knygų leidėjas Jurgis Šlapelis, knygnešių rėmėjai Antanas Vileišis ir Petras Avizonis, knygnešių organizatorius, laikraščių „Varpas“, „Lietuvių laikraštis“, „Ūkininkas“, „Vilniaus žinios“ bendradarbis ir rėmėjas Juozapas Rugs, visuomenės švietėjas, vienas iš „Aušros“ laikraščio steigėjų provizorius Kazys Aglinskas, vienas iš pirmojo viešo lietuviško spektaklio „Amerika pirtyje“ organizatorių, Pasaulinės parodos lietuviškojo skyriaus Paryžiuje 1900 m. rengėjų Liudas Vaineikis.

Pasak dr. I. Kubilienės, kompaktinio disko sukurtuvės surengtos Lietuvos medicinos bibliotekoje neatsitiktinai: juk daugelis lietuviškos raštijos puoselėtojų buvo arba kunigai, arba medikai.

Janina Valančiūtė

APSKRIČIŲ VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS Klaipėda

Vokiškų leidinių bibliotekos atidarymas. Šių metų pradžioje I. Simonaitytės viešojoje bibliotekoje buvo atidaryta Vokiškų leidinių biblioteka. Viešosios bibliotekos direktorius J. Šikšnelis įsitikinęs, jog knyga, o ne politinės ar ekonominės sutartys jungia tautas. Šia biblioteka džiaugėsi Goethe's instituto Vilniuje direktorė Irmtraut Hubatsch.

Į atidarymą atvyko ir Vokietijos Federacinės Respublikos ambasadorius Lietuvoje Hansas Peteris Annenas. Jis pastebėjo, jog Klaipėdos miestas ypač puoselėja seną ir įvairiapusių santykių su Vokietija ir jos kultūra tradiciją. Ambasadorius tikisi, kad ši biblioteka prisidės prie tolesnio glaudžių Klaipėdos su Vokietija